

Alkoholilain muutoksen seuranta

Ennakkotietoja alkoholin vähittäiskulutuksen ja -myynnin kehityksestä
tammi–joulukuu 2017/2018

Pasi Holm ja Juho Tynnilä

Helmikuu 2019 / Taloustutkimus Oy

Selvityksen tavoite ja tausta

- Vuonna 2018 tuli voimaan alkoholilain kokonaisuudistus, joka vapautti vähittäismyyntiin enintään 5,5 % vahvuiset alkoholijuomat ja purki valmistustaparajoitteen.
- Suomi korotti alkoholiveroja vuonna 2018. Tavoitteena oli, että valtion alkoholiverotulot kasvavat veronkorotuksen seurauksena 100 miljoonaa euroa.
- Myös Viro aloitti omien alkoholiverojen kiristämisen asteittain, mikä on nostanut alkoholin myyntihintaa Virossa. Osan suunnitelluista alkoholiveron korotuksista Viro perui, koska Suomen matkustajatuonti väheni.
- Tämän selvityksen tavoitteena on kartoittaa, miten Suomen ja Viron veronkorotukset yhdessä alkoholilain kokonaisuudistuksen kanssa ovat vaikuttaneet alkoholin matkustajatuontiin ja vähittäiskulutukseen Suomessa. Selvitys kartoittaa vaikutuksia ajanjaksolla tammi–joulukuu 2018. Ravintolakulutus ei ole mukana selvityksessä.
- Selvityksen toteutti Taloustutkimus Oy Päivittäistavarakauppa ry:n toimeksiannosta tammi–helmikuussa 2019.
- Selvitys on jatkoa vuonna 2017 julkistetuille tutkimuksille (10.1.2017 ja 3.10.2017), jotka arvioivat mahdollista muutoskehitystä.
- Lähteet: Valviran alkoholin kulutustilastot; Alkon myyntitilasto, THL:n ja TAK Oy:n matkustajatuontitilastot ja Tilastokeskus. Lisäksi Taloustutkimus on kerännyt myyntitiedot ajanjaksolta 01–12/2018 Päivittäistavarakauppa ry:n jäsenyrityksiltä.

Alkoholin vähittäiskulutukseen vaikuttavat politiikkamuutokset 2018

1. Alkoholilain muutos 2018

- Päivittäistavarakaupassa myytävien oluiden, siidereiden ja lonkeroiden enimmäisalkoholipitoisuus nostettiin 4,7 prosentista 5,5 prosenttiin.
- Lonkeroiden valmistustapavaatimus poistettiin.

2. Alkoholiveron korotukset 2018

- Oluen veroa nostettiin Suomessa 10,9 prosenttia, käymismenetelmällä valmistettujen siiderien ja long drink -juomien verotusta kiristettiin 10,7 prosenttia, viinien 13,0 prosenttia sekä väkevien alkoholijuomien ja juomasekoitusten (eli myös lonkeroiden) 5,0 prosenttia.

3. Viron alkoholijuomien veronkorotukset 1.2.2018

- Oluen ja siidereiden veroa nostettiin 9 prosenttia
- Viinien 20 prosenttia
- Väkevien alkoholijuomien ja juomasekoitusten 5 prosenttia.

Alkoholien vähittäismyynnin/-kulutuksen (litroissa) muutos 2017/2018 jaoteltuna myyntikanavan mukaan vuosikolmanneksittain, %-muutos

	Tammi-huhtikuu	Touko-elokuu	Syys-joulukuu	Koko vuosi
Vähittäiskulutus	-4,3	4,1	-0,4	1,0
Vähittäismyynti	-2,9	5,6	-1,2	1,8
- PT-kauppa	-1,9	8,7	0,5	4,1
- Alko	-7,4	-8,4	-7,8	-8,5
Matkustajatuonti*	-14,0	-7,0	5,0	-5,2

*Matkustajatuonti on arvioitu THL:n ennakkotietojen ja TAK Oy:n tutkimuksen perusteella.

Lämmin kesä näkyy PT-kaupan lisääntyneessä oluiden, lonkeroiden ja siidereiden myynissä. Keväällä ja syksyllä PT-kaupan myynnin muutokset olivat maltillisia.

Matkustajatuonnin arvioidaan vähentyneen 5,2 prosenttia vuoden aikana. Vuoden 2018 viimeisellä kolmanneksella matkustajatuonnin arvioidaan kääntyneen nousuun. Syitä on kolme:

- 1) matkustajatuonti väheni alkoholilainmuutosta ennakoiden jo vuoden 2017 viimeisellä kolmanneksella
- 2) lonkeroiden hinnat eivät laskeneet Suomessa odotusten mukaisesti alkoholilain muutoksen jälkeen
- 3) Viro puolitti suunnitellut veronkorotukset oluiden, siidereiden, long drink -juomien ja väkevien osalta

**Alkoholin vähittäismyynnin/-kulutuksen (100 % alkoholina) muutos 2017/2018 jaoteltuna
myyntikanavan mukaan vuosikolmanneksittain,
%-muutos**

	Tammi-huhtikuu	Touko-elokuu	Syys-joulukuu	Koko vuosi
Vähittäiskulutus	-3,1	2,7	0,0	0,5
Vähittäismyynti	-1,7	4,1	-1,4	1,1
- PT-kauppa	0,3	11,7	3,3	6,7
- Alko	-4,2	-5,4	-6,2	-5,4
Matkustajatuonti*	-9,5	-4,2	6,5	-2,2

*Matkustajatuonti on arvioitu THL:n ennakkotietojen ja TAK Oy:n tutkimuksen perusteella.

- **Taloustutkimuksen ennuste (10.1.2017): Absoluuttialkoholin (100 % alkoholia) vähittäiskulutus kasvaa 0,5 prosenttia.**
- Lämpimän kesän vuoksi 100 prosenttisen alkoholin kulutus kasvoi.
- Alkoholijuomien tuonti Virossa on keskeisesti riippuvainen alkoholijuomien hintaerosta Suomen ja Viron välillä.

Matkustajatuonnin lasku hidastui

Matkustajatuonnin muutos, prosenttia (%), eri tietolähteiden mukaan

	Tak 2018/2017	THL (tammi - elokuu) 2018/2017	THL 2018:8 - 2017:9 vs 2017:8 - 2016:9
Litrat	-5,1	<i>Ei julkistettu</i>	-21,3
100 % litrat	-1,5	-2,9	-11,0

- Eri tietolähteet antavat alkoholijuomien matkustajatuonnista hieman erilaisen kuvan.
- Alkoholijuomien matkustajatuonnin määrä laski arvioita vähemmän, koska alkoholijuomien hintaero Suomen ja Viron välillä ei supistunut ennakoidusti.

Oluiden, lonkeroiden ja siidereiden vähittäismyynti

	Vähittäismyynti, milj. litraa		Muutos 2017/2018, prosenttia			
	2018	2017	Vähittäismyynti, toteuma			Ennuste
			Alko	Kauppa	Alko ja kauppa yhteensä	TOY 10.1.2017
III-Olut	315,7	340,3	0	-7	-7	-13
IV-Olut	31,5	8,2	-31	ei määritelty	285	764
Miedot lonkerot	17,0	27,6	0	-38	-38	-13
Vahvat lonkerot	26,4	5,7	-49	ei määritelty	363	237
Siiderit	24,9	26,9	-19	-7	-7	15

	Vähittäismyynti, milj. litraa		Muutos 2017/2018, milj. litraa			
	2018	2017	Vähittäismyynti, toteuma			Ennuste
			Alko	Kauppa	Alko ja kauppa yhteensä	TOY 10.1.2017
III-Olut	315,7	340,3	0,0	-24,6	-24,6	-16
IV-Olut	31,5	8,2	-2,5	26,3	23,3	23
Miedot lonkerot	17,0	27,6	0,0	-10,6	-10,6	-1
Vahvat lonkerot	26,4	5,7	-2,8	23,8	20,7	6
Siiderit	24,9	26,9	-5,2	-1,9	-1,9	6

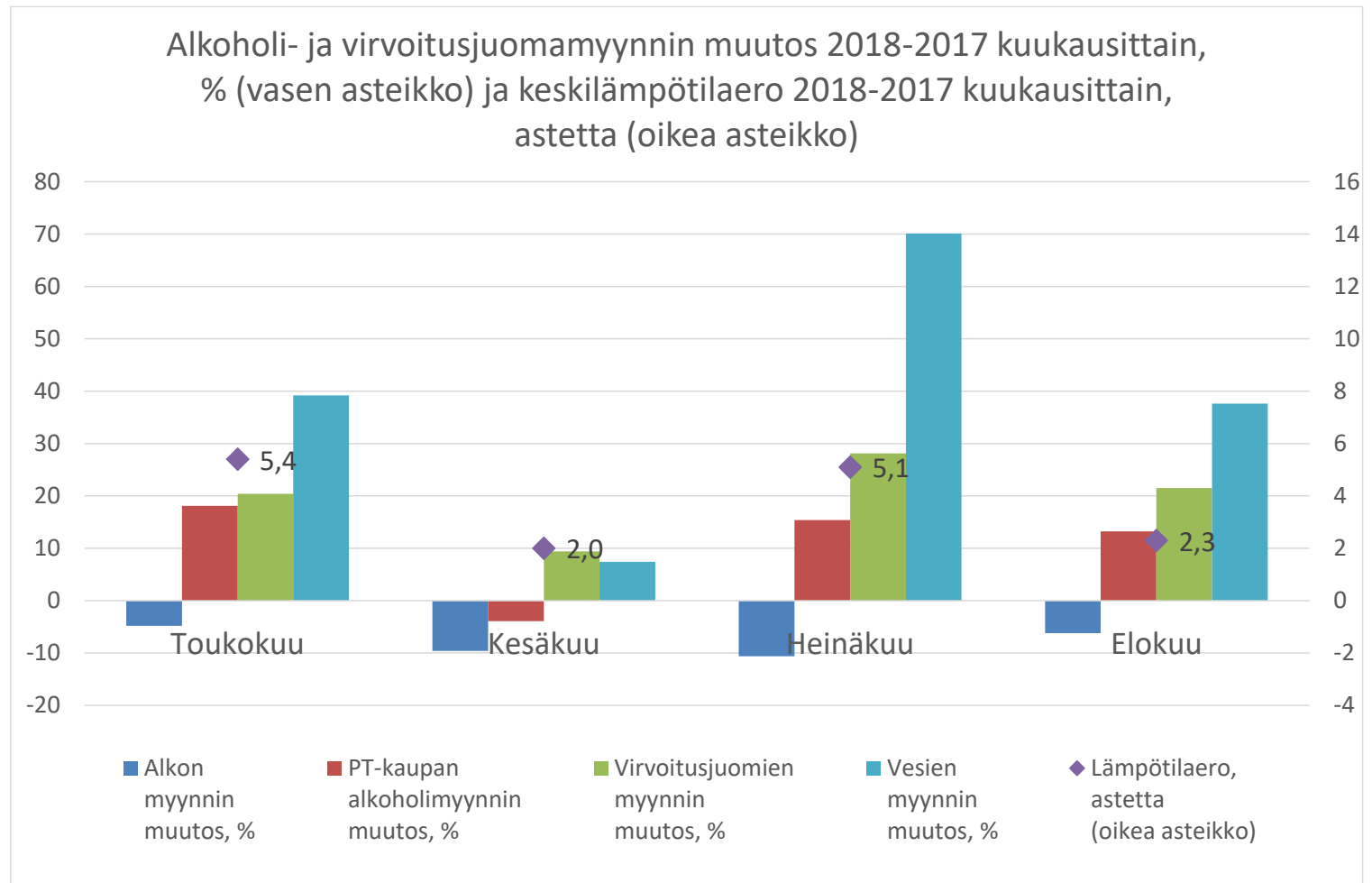
- Vahvojen lonkeroiden suhteellisesti alhaisemmat alkoholiveron korotukset vuonna 2018 tukivat niiden kulutuksen kasvua.
- Vahvojen lonkeroiden alkoholivero nousi 5 prosenttia ja oluiden 10,9 prosenttia.

Koko vuoden kasvu maltillinen lämpimästä kesästä huolimatta

- Lämpimästä kesästä huolimatta koko vuoden alkoholijuomien myynti kasvoi litramääräisesti prosenttin ja absoluuttisena alkoholina mitattuna 0,5 %.
- Vahvat lonkerot ovat alkoholilain uudistuksen voittaja. Vahvojen lonkeroiden myynti kasvoi merkittävästi eivätkä hinnat juurikaan laskeneet.
- IV-oluiden osuus jäi noin yhdeksään prosenttiin PT-kaupan oluiden myynnistä.
- Kesän poikkeukselliset helteet aiheuttivat myyntipiikin kaikissa juomaryhmissä, myös alkoholijuomissa.
- Touko-, heinä- ja elokuussa alkoholijuomien myynnin kasvu PT-kaupassa oli noin 15 prosenttia vuoden 2017 vastaaviin kuukausiin. Viileämmän kesäkuun aikana PT-kaupan alkoholimyynti laski neljä (4) prosenttia.
- Vastaavasti virvoitusjuomien myynnin kasvu oli touko–elokuussa noin 20 prosenttia ja vesien myynnin kasvu noin 40 prosenttia verrattuna edellisvuoden vastaavaan jaksoon.

Säällä merkittävä vaikutus kesäkuukausien juomamyyntiin

- Toukokuussa alkoholijuomien vähittäismyynti kasvoi 14,1 % ja heinäkuussa 10,5 % vuodentakaisesta.
- Tammikuu–lokakuu (poislukien touko- ja heinäkuu) alkoholijuomien vähittäismyynti (PT-kauppa ja Alko yhteensä) väheni litroissa 1,9 % ja absoluuttilitroissa 1,4 %.

Alkoholiverojen tuotto kasvaneen noin 150 miljoonaa euroa

- Valtion alkoholiverotuotot ovat kasvaneet 10,1 prosenttia joulukuun 2017 - marraskuun 2018 vuoden 2017 vastaavasta ajanjaksosta. Alkoholiveron tuotto on kasvanut noin 140 miljoonaa euroa.
- Valtionvarainministeriö arvioi syyskuussa 2018 valtion talousarvioesityksessä alkoholiverotuottojen kasvavan 150 miljoonaa euroa vuonna 2018. Kaikkiaan alkoholiverotuottoja arvioitiin kertyvän 1 487 milj. euroa.
- Taloustutkimus arvioi (3.10.2017), että alkoholijuomaverojen tuotto kasvaa 152–156 miljoonaa euroa.
- Alkoholiveron korotuksen vaikutus on 9,5 prosenttia. Vähittäismyynnin ja anniskelumyynnin vaikutus on alle prosentin.

Hintojen lasku ennakoitua pienempää

- Taloustutkimus arvioi (10.1.2017) IV-oluen ja vahvan lonkeron hintojen alenevan noin 40 prosenttia vuoden 2018 aikana.
- Tilastokeskuksen syksyllä 2018 tekemän selvityksen mukaan IV-oluiden keskihinnan toteutunut lasku on pt-kaupassa seitsemän prosenttia. Vuoden 2018 alkoholiveron korotus eliminoituna hinnanlasku on 13 prosenttia.
- Taloustutkimuksen seurannassa IV-oluen tarjouksessa olevin monipakkausten hinta on laskenut noin 20 % Alkon hintoihin verrattuna. Suurimmillaan päivittäistavarakaupan ketjujen tarjoushinnat ovat olleet yli 30 prosenttia edullisempia Alkoon verrattuna.
- Suurin osa pt-kaupan olutmyynnin volyyymistä kohdistuu tarjouksissa oleviin monipakkauksiin.
- Vahvoissa lonkeroissa oluisiin verrattavaa hintakilpailua ei ole tapahtunut. Vahvojen lokeroiden keskihinnan toteutunut lasku on pt-kaupassa prosentti. Alkoholiveron korotus eliminoituna hinnanlasku on neljä (4) prosenttia.
- Suurimmillaan hintaero lonkeroissa pt-kaupan ja Alkon välillä on ollut noin 8 prosenttia.

Yhteenveto tuloksista

- Vähittäiskulutuksen (= vähittäismyynti + matkustajatuonti) on lisääntynyt arviolta litroissa prosenttin ja absoluuttialkoholina 0,5 prosenttia.
 - Tammi–lokakuun (pois lukien hellekuukaudet touko- ja heinäkuu) alkoholijuomien vähittäismyynti väheni litroissa 1,9 prosenttia ja absoluuttilitroissa 1,4 prosenttia.
- III-oluen vähittäismyynti laski 24,6 miljoonaa litraa, eli 7 prosenttia. IV-oluen myynti kasvoi 23,3 miljoonaa litraa.
 - IV-oluen osuus oluen vähittäismyynnistä 9,1 prosenttia.
- Vahvojen lonkeroiden vähittäismyynti viisinkertaistui 26,4 miljoonaan litraan (uudistuksen selkeä voittaja)
- Matkustajatuonti väheni litroissa noin 5 prosenttia ja absoluuttilitroissa 1,5 prosenttia. Matkustajatuonti väheni selvästi alkuvuonna, mutta kääntyi kasvuun loppuvuodesta.
- Alkoholiverojen tuotto kasvanee noin 150 miljoonaa euroa
- Taloustutkimuksen seurannassa IV-oluen tarjouksessa olevin monipakkausten hinta on laskenut noin 20 % Alkon hintoihin verrattuna.
- Suurimmillaan päivittäistavarakaupan ketjujen tarjoushinnat ovat olleet yli 30 prosenttia edullisempia Alkoon verrattuna.

LISÄTIETOJA

Pasi Holm

Tutkimusjohtaja

050 374 7462

pasi.holm@taloustutkimus.fi

www.taloustutkimus.fi

